

Kaj so materiali, namenjeni za stik z živili?

Materiali, namenjeni za stik z živili, so vsi materiali ali izdelki, izdelani iz plastike, papirja in kartona ali drugega materiala, ki pridejo v stik z živili, vročimi ali hladnimi, vključno s tekočinami. To zajema embalažo za živila ter kuhinjske pripomočke in namizni pribor, kot so krožniki, skodelice, jedilni pribor in ponve, ter vsakodnevne izdelke za pripravo in postrežbo hrane.

Kako se zagotavlja varnost materialov, namenjenih za stik z živili?

V skladu z [zakonodajo EU](#) morajo biti vsi materiali, namenjeni za stik z živili, varni in ne smejo vplivati na varnost hrane niti spremeniti njenega okusa ali vonja. **Pri plastiki** morajo biti vse snovi, iz katerih je izdelan končni plastični izdelek, najprej ocenjene kot varne in odobrene za uporabo v plastičnem materialu, namenjenem za stik z živili, ki se daje na trg v EU.

Čemu je namenjen izvršilni ukrep z naslovom „Bamboozling“?

Cilj ukrepa je ustaviti nezakonito uvažanje **plastičnih izdelkov**, ki se prodajajo kot materiali, namenjeni za stik z živili, npr. namiznega pribora, ter vsebujejo bambus in druge nedovoljene dodatke rastlinskega izvora, ter trgovanje z njimi in njihovo oglaševanje. Usklajeno ukrepanje EU se je končalo aprila 2022 in čeprav uradno poročanje ne poteka več, so pristojni organi držav članic še naprej pozorni in izvajajo nadzore. Pri usklajenem ukrepanju je sodelovalo 21 držav¹, kar je privedlo do znatnega povečanja odkritij nezakonitih izdelkov in izdelkov, pri katerih so bile ugotovljene goljufije. Države članice so od proizvajalcev, uvoznikov in distributerjev zahtevale takojšen umik izdelkov s trga.

Kaj je narobe s plastičnimi materiali, namenjenimi za stik z živili, ki vsebujejo bambus in druge dodatke rastlinskega izvora?

Evropska agencija za varnost hrane (EFSA) ni ocenila varnosti večine dodatkov rastlinskega izvora, vključno z bambusom – ki se običajno dodaja v obliki zmletih bambusovih vlaken –, zaradi česar lahko predstavljajo tveganje za zdravje. Številni izdelki iz plastičnih materialov, namenjenih za stik z živili, ki vsebujejo bambus, pospešeno razpadajo, zaradi česar se v hrano včasih nad varnimi vrednostmi izločata formaldehid in melamin, tj. snovi, ki se uporabljata pri izdelavi plastike. Poleg tega se ta plastika pogosto oglašuje in prodaja kot okolju prijazna in v celoti izdelana iz naravnega rastlinskega materiala. To je lažno oglaševanje, ki potrošnike zavaja pri odločitvah o nakupu.

¹ Avstrija, Belgija, Češka, Nemčija, Danska, Estonija, Španija, Finska, Francija, Grčija, Madžarska, Irska, Italija, Litva, Luksemburg, Nizozemska, Norveška, Malta, Poljska, Portugalska in Slovenija.

Ali je moje zdravje ogroženo, če uporabljam namizni pribor, skodelice ali druge izdelke, „izdelane“ iz bambusa?

Izdelki, namenjeni za stik z živili, ne predstavljajo akutnega zdravstvenega tveganja, vendar pa lahko stalna izpostavljenost povišanim vrednostim **formaldehida** in **melamina** povzroči zdravstvene težave. Za zagotavljanje varnosti potrošnikov so bila pripravljena priporočila o največjih količinah melamina in formaldehida, ki se lahko zaužijejo. Te omejitve so bile določene tudi ob upoštevanju drugih virov izpostavljenosti, kot so sama živila. Zaužitje velikih količin navedenih snovi, ki presegajo najvišje zdravstveno dovoljene mejne vrednosti, ima lahko nekaj učinkov na zdravje. Na primer, melamin lahko vpliva na sečila ali ledvice. Vendar je (več stokratna) količina melamina in formaldehida iz navedenih plastičnih kuhinjskih pripomočkov in namiznega pribora le majhen del celotne količine, ki so ji izpostavljeni potrošniki.

Ali obstaja primer, v katerem so bili odkriti taki nevarni izdelki?

Plastični materiali, ki so namenjeni za stik z živili in vsebujejo polnilo iz bambusa, lahko pomenijo tveganje za zdravje ljudi. V laboratorijski analizi vzorca kavnih skodelic z bambusovimi vlakni, izdelanih na Kitajskem, je bila odkrita migracija melamina, ki je najvišjo dovoljeno vrednost presegla za 3,5-krat, in migracija formaldehida, ki je to raven presegla za 25-krat. Skodelice so bile uničene.

Kdo je sodeloval pri izvršilnem ukrepu z naslovom „Bamboozling“?

Organi držav članic (organi za varnost hrane in carinski organi) so sodelovali na nacionalni ravni in na ravni EU. Informacije so si izmenjevali organi držav članic, organi za varnost hrane, člani mreže EU za preprečevanje goljufij s hrano in carinski organi.

Kakšen je bil rezultat?

V okviru ukrepa, ki je trajal eno leto, so sodelujoči pri ukrepu sporočili **748 primerov plastičnih materialov, namenjenih za stik z živili, ki so vsebovali nedovoljen bambusov prah**. Od teh 748 primerov jih je 644 vključevalo izdelke na trgu EU, 104 pa blago, ki je bilo zavrnjeno na meji EU. 580 od 644 izdelkov se je prodajalo prek spleta (včasih samo na ta način).

Ukrep je omogočil tudi odkritje materialov, namenjenih za stik z živili in izdelanih iz drugih dodatkov rastlinskega izvora, ki prav tako niso dovoljeni v EU. Najpogosteje je bila uporabljena pšenica, vključno s slamo pšenice. Drugi ugotovljeni dodatki so bili riževe luščine, koruza, zelenjavna vlakna in deli rastlin.

Ali so si informacije izmenjevali le organi ali so bili v to vključeni tudi potrošniki?

Trgovci na drobno, uvozniki in proizvajalci so bili opozorjeni glede zakonodaje.

Evropski potrošniki so bili prek Evropske potrošniške organizacije in drugih informacijskih kanalov obveščeni o nezakonnosti takih kosov namiznega pribora in kuhinjskih pripomočkov. Čeprav so taka prizadevanja na področju komuniciranja potekala med izvajanjem ukrepa, je še vedno pomembno še naprej seznanjati deležnike in ozaveščati potrošnike!

Lažno in zavajajoče oglaševanje

Pri prodaji se ti izdelki pogosto oglašujejo kot „naravni“ in „okolju prijazni“, „primerni za kompostiranje“ ali „primerni za recikliranje“. Te trditve so lažne, saj so izdelki narejeni iz plastike, in potrošnike zavedejo v nakup nečesa, za kar verjamejo, da je naravno ali trajnostno. Ti plastični izdelki pogosto niso niti trajnostni niti jih ni mogoče reciklirati.

Kako prepoznam zakonite ali nezakonite materiale, namenjene za stik z živili?

Navedeni nezakoniti plastični izdelki so narejeni iz mešanice vlaken/materialov rastlinskega izvora in plastičnih polimerov. Na otip so plastični (imajo gladko, plastično površino), saj so iz plastike tudi narejeni. Enostavno jih je ločiti od izdelkov, ki so izdelani izključno iz rastlinskega materiala, kot je bambus, saj tak izdelek ohrani naravno strukturo in videz rastlinskega materiala.

Nezakonito – plastični material, namenjen za stik z živili, ki vsebuje dodatek „bambusa“

Zakonito – jedilni pribor, izdelan iz 100-odstotnega bambusa

Včasih so ti plastični izdelki označeni tudi kot „ekološki“. Čeprav je uporabljeni dodatek rastlinskega izvora ekološki, se lahko ekološka oznaka uporablja le za živila v skladu z Uredbo (ES) št. 834/2007.

Nacionalni organi so odgovorni, da ocenjujejo in nadzorujejo te zavajajoče vidike v vsakem primeru posebej.

Kaj naj storim s pred kratkim kupljenim izdelkom?

Priporočljivo je, da izdelek vrnete trgovcu na drobno ali stopite v stik s platformo, če je bil kupljen prek spleta. Če trgovec na drobno ali platforma nadaljuje prodajo teh izdelkov, bi potrošniki lahko razmislili, da o tem obvestijo nacionalni organ za varnost hrane².

Kaj naj storim z izdelki, kupljenimi že pred časom?

Ker se izdelek ne more šteti za varnega pri uporabi za živila, je priporočljivo, da se ne uporablja za živila in se varno odvrže v koš za odpadke (saj ga ni mogoče kompostirati). S segrevanjem izdelka, njegovo uporabo za vroča živila ali pomivanjem v pomivalnem stroju se lahko povečajo količine melamina in formaldehida, ki prehajajo v živila. Prav tako bi se bilo treba izogibati uporabi pri dojenčkih in otrocih, ki so občutljivejši.

Nadaljnje informacije

2022

- https://food.ec.europa.eu/system/files/2022-07/food-fraud-reports_20220615_minutes.pdf [povezava na sestanek mreže FFN junija 2021]

2021

- 6. maj: [Zapisnik](#)

² https://food.ec.europa.eu/system/files/2022-09/food-fraud_contact-points.pdf;
https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/consumer-rights-and-complaints/enforcement-consumer-protection/consumer-protection-cooperation-network_en#cpc-actors

Koristne povezave:

- [Zakonodaja o materialih, namenjenih za stik z žvili](#)
- [Opomba o uporabi bambusa \(glej preglednico, 23. junij\)](#)
- [Seznam pristojnih nacionalnih kontaktnih točk za goljufije s hrano](#)
- [Seznam pristojnih organov za varstvo potrošnikov](#)
- [Informacije o reševanju čezmejnih pritožb potrošnikov](#)
- [Znanstveno mnenje 10.2903/J.efsa.2019.5902, ki ga je sprejela EFSA 24. oktobra 2019: „Update of the risk assessment of ‚wood flour and fibres, untreated‘ \(FCM No 96\) for use in food contact materials, and criteria for future applications of materials from plants origin as additives for plastic food contact materials“ \(„Posodobitev ocene tveganja ‚lesne moke in vlaken, neobdelanih‘ \(FCM št. 96\) za uporabo v materialih, namenjenih za stik z žvili, in merila za prihodnjo uporabo materialov rastlinskega izvora kot dodatkov za plastične materiale, namenjene za stik z žvili“\)](#)
- Nacionalni ukrepi proti nezakonitemu uvozu in distribuciji plastičnih materialov, namenjenih za stik z žvili, ki vsebujejo bambus ali druge nezakonite rastlinske dodatke [BE](#) / [NL](#) / [LU](#) / [DE](#) / [PL](#)